

**ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЯАМ
“10 АЙМГИЙН ТӨВИЙН
ДУЛААНЫ СТАНЦ БАРИХ ТӨСӨЛ”
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ НЭГЖ**

14230 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг 1-р хороо,
Юнескогийн гудамж -31, Далай Тауэр, Өрөө 1004.10-р давхар,
Утас: 7000 1196
Цахим шуудан: info-10aimag@energy.gov.mn

2024-06-05 № А/95
танай _____-ны № _____-т

Г Хүсэлт хүргүүлэх тухай Г

Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 459 дүгээр тогтоолоор БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Сүхбаатар, Төв, Хэнтий аймгийн төвийн дулаан хангамжийн системийг сайжруулах төсөл хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэж, Монгол Улсын Сангийн яам, БНСУ-ын Экспорт-Импорт банк хооронд МОН-14 дугаартай “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийн Зээлийн гэрээг 2018 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр байгуулсан.

БНСУ-ын “Экспорт-Импорт” банкны захиалгын дагуу “Эко трейд” ХХК-иар төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг бэлтгүүлж, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний мэргэжлийн зөвлөл”-ийн хурлаар 2019 оны 08 дугаар сарын 31-ний өдөр батлуулсан байна.

Дэлхий нийтийг хамарсан КОВИД-19 цар тахлын улмаас төслийн ерөнхий гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендер удаа дараа хойшилсон. Үүнээс үүдэн ажил удааширсны улмаас 2021 оны 12 дугаар сард төслийн ерөнхий гүйцэтгэгчийн барилга угсралтын гэрээ байгуулсан. Улмаар төслийн талбайн ажил 2022 оноос эхлэх болсонтой холбогдуулан тус оноос “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г эрх бүхий төрийн байгууллагаар жил бүр батлуулан ажиллаж байна.

Иймд төсөл хэрэгжиж буй 9 аймгийн 2024 оны “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г батлуулахад дэмжлэг үзүүлж, хамтран ажиллана уу.

Хүндэтгэсэн,

ЗОХИЦУУЛАГЧ

Н.МӨНГӨН

000182

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ТӨВД ДУЛААНЫ
СТАНЦ БАРИХ ТӨСӨЛ

2024 оны БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2024 он

Агуулга

ОРШИЛ	1
Танилцуулга	4
1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	10
2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	11
3. Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө	15
4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	17
5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	17
6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	19
7. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ).....	21
8. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	23
9. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь	24
Зургийн жагсаалт:	
Зураг 1: Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 459 дугаар тогтоол	3
Зураг 2: Төслийн байршил	5
Зураг 3: Аймгийн Засаг даргын газар эзэмшүүлэх захирамж, кадастрын зураг	9
Зураг 4: Алтай хотод төлөвлөгдсөн шугам сүлжээний зураглал	17

Оршил

Монгол орон нь дэлхийн хамгийн хүйтэн орнуудын нэг бөгөөд одоо ашиглаж байгаа дулаан хангамжийн систем нь орон нутгийн иргэдийн ажиллаж, амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэх чухал ач холбогдолтой боловч энэхүү төслийн зорилтот газар болох 10 аймгийн төвд байгаа дулаан хангамжийн тоног төхөөрөмж хуучирч муудсан бөгөөд дулаанаар хангах чадал нь хүрэлцэхгүй, байгаль орчинд гаргах хорт хаягдал өдрөөс өдөрт нэмэгдэж байгаа. Ийм ч учраас хэрэглэгчдийн зүгээс олон тооны гомдлууд ирдэг бөгөөд цаашид үргэлжлүүлэн, хэвийн ажиллуулах боломжгүй юм. Үүнд:

- Зуухны ашигт үйлийн коэффициент < 40%
- Ашиглалтын ажиллагаа болон чадал хангалтгүй
- Ахуйн хэрэглээний халуун усны систем шаардлага хангахгүй, огт байхгүй
- Байгаль орчны бохирдол маш их
- Ажиллах орчны нөхцөл муу
- Технологи бүрэн бус

Энэхүү 10 аймгийн төвд байгаа дулаан хангамжийн системийн хангалтгүй байдалтай холбоотойгоор Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 459 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл тухай” хэсгийг үндэслэн Эрчим хүчний яамны “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийг 2019 онд байгуулсан.

- 10 аймгийн төвд шинээр дулааны станц болон дулааны шугам сүлжээ барих.
- Байгал орчинд ээлтэй зуухны технологи сонгон авч, аймаг бүрд байнгын ажиллагаатай дулааны станц барих.
- Дулааны станц ба дулааны шугам сүлжээг үр ашигтай ашиглах, үйлчилгээ явуулах нэгдсэн бодлого боловсруулах.

Алтай хот Улаанбаатараас баруун урагш 1037 км зайд, далай төвшнөөс дээш 2181 м, Монголдоо хамгийн өндөрт орших хот юм. Нийт 10 багийн 5460 өрх, 18931 оршин суугчтай бөгөөд 2161 км² газар нутгийг эзлэн оршдог.

Цаг агаар. Алтай хот нь уур амьсгалын хувьд хангайн бүс нутгийн сэрүүн бүсэд орох учир ихээхэн хүйтэн байдаг. Жилийн дундаж хур тунадасны хэмжээ 267 мм байна.

Алтай хотын 2018 оны агаарын чанарын үзүүлэлт

SO ₂ , (мг/м ³)	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	10-р сар	11-р сар	12-р сар
	0.047	0.052	0.010	0.004	0.008	0.026	0.036
NO ₂ , (мг/м ³)	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	10-р сар	11-р сар	12-р сар
	0.052	0.048	0.033	0.022	0.033	0.035	0.038
PM ₁₀ , (мг/м ³)	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	10-р сар	11-р сар	12-р сар
	0.016	0.014	0.027	0.007	0.011	0.012	0.012

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2015 оны 11 дүгээр
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 459

Улаанбаатар
хот

Зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл
хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх
төслийн тухай

Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 9.1.20, 9.1.21-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Эдийн засгийн хөгжлийн хамтын ажиллагааны сангаас 2011-2015 онд авах зээлийн тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газар хоорондын ерөнхий хэлэлцээр"-ийн хүрээнд авах зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл болох 244.5 (хоёр зуун дөчин дөрвөн сая таван зуун мянган) сая ам.долларын хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төслийн жагсаалтыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Энэ тогтоолын хавсралтад заасан төслүүдийг Солонгосын талд санал болгохыг Сангийн сайд Б.Болор, төслийг хугацаанд нь үр дүнтэй хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Зам, тээврийн сайд М.Зоригт, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайд Л.Гантөмөр, Аж үйлдвэрийн сайд Д.Эрдэнэбат, Хууль зүйн сайд Д.Дорлигжав, Эрчим хүчний сайд Д.Зоригт нарт тус тус даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

Сангийн сайд

Ч.САЙХАНБИЛЭГ

Б.БОЛОР

Засгийн газрын 2015 оны 459 дүгээр
тогтоолын хавсралт

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ САНГААС 2011-2015 ОНД
АВАХ ЗЭЭЛИЙН ТУХАЙ МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР, БҮГД НАЙРАМДАХ
СОЛОНГОС УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР ХООРОНДЫН ЕРӨНХИЙ
ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ХҮРЭЭНД АВАХ ЗЭЭЛИЙН
АШИГЛАГДААГҮЙ ҮЛДЭГДЭЛ ХӨРӨНГӨӨР
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ

№	Төслийн нэр	Төсөвт өртөг (сая ам.доллар)
1	Улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн үйлчилгээнд дэмжлэг үзүүлэх төсөл (300 автобус)	30.5
2	Ухаалаг боловсрол төсөл	20.0
3	Харгиа урьдчилсан цэвэрлэх байгууламжийг шинэчлэх төсөл	20.0
4	10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл	130.0
5	Архивын ерөнхий газрын цогцолбор барилгын тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хангалт төсөл	19.0
6	Шүүх шинжилгээний байгууллагын чадамжийг сайжруулах төсөл	13.5
7	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын цахим хяналтын систем байгуулах төсөл	9.5
8	Хууль сахиулах их сургуулийн төв байрны сургалтын лаборатори, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хангалт төсөл	2.0
	Нийт	244.5

Зураг 1: Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 459 дугаар тогтоол

Танилцуулга.

Төслийн нэр: Монгол Улсын “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих” төсөл

(Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 459 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл тухай” хэсгийг үндэслэн Эрчим хүчний яамны “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийг 2019 оны 04 дүгээр 23-ны өдөр байгуулсан.)

Захиалагч: Эрчим хүчний яам

Зээлийн дугаар : MON-14

Хэрэгжүүлэх байгууллага: “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих” төсөл хэрэгжүүлэх нэгж

Регистрийн дугаар: 8313628

Улсын бүртгэлийн дугаар: 9068001029

Утас: +976-70001189

Хэрэгжүүлэгч байгууллага үйл ажиллагааны чиглэл:

“10 аймгийн төвд дулааны станц барих”

Хэрэгжүүлэгч байгууллагын хаяг: Хан-Уул дүүрэг, 3 дугаар хороо, Чингисийн өргөн чөлөө, Засгийн газрын 14 байр

Төслийн зорилго:

- Төвлөрсөн дулаан хангамжтай дулааны станц шинээр барих
- Дулааны станцын үр ашгийг дээшлүүлэх
- Өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээнд нийцүүлэн дулааны станцыг өргөтгөх
- Жилийн турш хэрэглээний халуун усаар тасралтгүй хангах
- Хэрэглэгчдийн сэтгэл ханамжийг сайжруулах
- Ажлын нөхцлийг сайжруулах

Төслийн зорилт: Монголын хэрэглэгчдийн амьдралын стандартыг дээшлүүлэх хүрээнд дараах зорилтуудыг тавьсан.

- Дунд болон урт хугацааны үр дүн
  - Хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулна.
  - Үйлдвэрийн аваар ослыг бууруулна.
  - Агаарын бохирдлыг бууруулна: SOx / NOx / Тоосонцор
  - Ахуйн хэрэглэгчдийн дундах эрчим хүчний тэгш бус байдлыг арилгана.
- Богино хугацааны үр дүн
  - Дулааны станцын ашиглалтын түвшин дээшилж, агаарын чанар сайжирна.
  - Дулаан хангамжийг тасралтгүй явуулж, хүрэлцээ муутай газрууд үгүй болно.
  - Ахуйн хэрэглэгчдийн аюулгүй байдал болон орчин сайжирна.

Төслийн зөвлөх үйлчилгээний гүцэтгэгчийн хувьд Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Экспорт-Импортын банк хооронд 2018 оны 12 дугаар сарын 17-нд байгуулсан Зээлийн гэрээний хүрээнд “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийн зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгч болох “Кориан дистрикт хийтэнг инженеринг корпорэшн” -тай 2019 оны 07 дугаар сарын 31-ний өдөр холбогдох гэрээ байгуулж, албан ёсоор зөвлөх үйлчилгээг эхлүүлсэн.

Төслийн байршил. Төсөл хэрэгжүүлэх талбай нь засаг захиргааны нэгжийн зорилтот 10 аймгийн төв хамаарагдана. Улаанбаатар хотын төвөөс 1005 км хүртэлх зайд орших аймгийн төвийн иргэдийн амьдрах, ажиллах орчин нөхцөлийг дээшлүүлэх төдийгүй, төсөл хэрэгжсэнээр дулааны станцын байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бодитой бууруулсан байх юм. Эдгээр төвийн хуучирч муудсан дулааны үйлдвэрлэх, хангах системийг төслөөр сайжруулж шинэчилнэ.

- Төв (Зуунмод)
- Дундговь (Мандалговь)
- Хэнтий (Чингис)
- Өвөрхангай (Арвайхээр)
- Говь-Алтай (Алтай)
- Завхан (Улиастай)
- Архангай (Цэцэрлэг)
- Баянхонгор (Баянхонгор)
- Говьсүмбэр (Чойр)
- Сүхбаатар (Баруун-Урт)

Төслийн хүрээнд хийгдэх нийт ажил 10 аймагт зэрэг явагдана. Дулааны станцуудын геологийн судалгаа, талбайн төлөв байдлын судалгааг нарийвчилсан зургийн үед хийж гүйцэтгэнэ.

Зураг 2: Төслийн байршил

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2013 оны 10 сарын 10 өдөр

Дугаар А/329

Алтай

Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2, Газрын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.3.2 дахь заалтуудыг үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1. Алтай хотын инженерийн байгууламж бүхий бүсэд газар эзэмших хүсэлт гаргасан Эрчим хүчний хөгжлийн төвийн эзэмших газрын хэмжээ, байршлыг 1-10 дугаар хавсралтаар баталж 15 жилийн хугацаатай эзэмшүүлсүгэй.

2. Газар эзэмшсэн Эрчим хүчний хөгжлийн төвтэй газар эзэмших гэрээ байгуулан гэрчилгээжүүлэхийг Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар /А.Мөнхтөр /-т даалгасугай.

3. Хот байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, газар эзэмшүүлэх гэрээнд тусгагдсан нөхцөлүүдийг хэрэгжүүлэхийг газар эзэмшигчид үүрэг болгосугай.

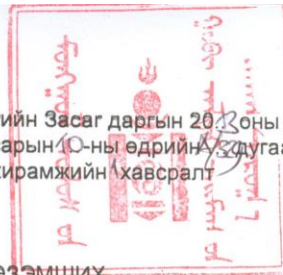
ЗАСАГ ДАРГА

Ш.АМГАЛАНБАЯР

02 000042

Аймгийн Засаг даргын 2023 оны
10 дугаар сарын 10-ны өдрийн 43 дугаар
захирамжийн хавсралт

ГАЗАР ЭЗЭМШИГЧ БАЙГУУЛЛАГЫН ЭЗЭМШИХ
ГАЗРЫН ЗОРИУЛАЛТ, БАЙРШИЛ, ХЭМЖЭЭ

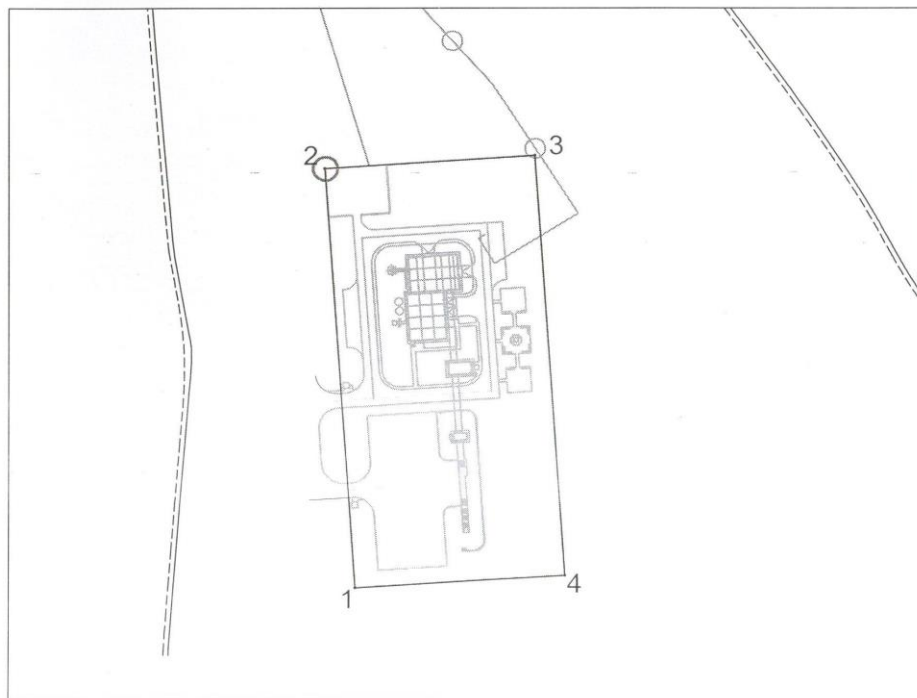
Д/д	Байгууллагын нэр	Зориулалт	Хэмжээ /га/	Газрын байршил
1	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулааны станц	3.0	Баяншанд баг АЗЗА компаний урд талд
2	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулааны шугам	1.8	
3	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулаан дамжуулах төв-1	0.02	Баяншанд баг Ахмадын сувиллын баруун талд
4	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулаан дамжуулах төв-2	0.02	Харзат баг АУК-ийн дотуур байрны зүүн урд талд
5	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулаан дамжуулах төв-3	0.02	Харзат баг Халдвартын эмнэлгийн баруун талд
6	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулаан дамжуулах төв-4	0.02	Баянхайрхан баг 1-р цэцэрлэгийн баруун урд талд
7	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулаан дамжуулах төв-5	0.02	Баянхайрхан баг шинэ Онцгой байдлын хэлтсийн баруун хойт талд
8	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Дулаан дамжуулах төв-6	0.02	Баянхайрхан баг 1-р сургуулийн баруун талд
9	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	Цахилгааны шугам	3.6	

— оОо —

Эрчим хүчний хөгжлийн төв (Дулааны станц) - ИЙН
ЭЗЭМШИХ ГАЗРЫН БАЙРШЛЫН КАДАСТРЫН ЗУРАГ

Нэгж талбарын дугаар: 060718 . . .

Хаяг: Говь-Алтай аймаг, Есөнбулаг сум, Баяншанд баг

Зургийн масштаб 1:1 000 (1 сантиметрт 10 метр багтана)

Аймгийн Засаг даргын
2013 оны 10 дугаар сарын 10 -ны өдрийн
А/329- дугаар захирамжийн 2 -р хавсралт

Огноо: 2013-10-16

Хашааны координат:

Дугаар	X	Y	Урт	Цэгүүд
1	5136827.156	289173.518	217.57	1-2
2	5137044.223	289158.744	103.48	2-3
3	5137051.250	289261.986	217.57	3-4
4	5136834.182	289276.760	103.48	4-1

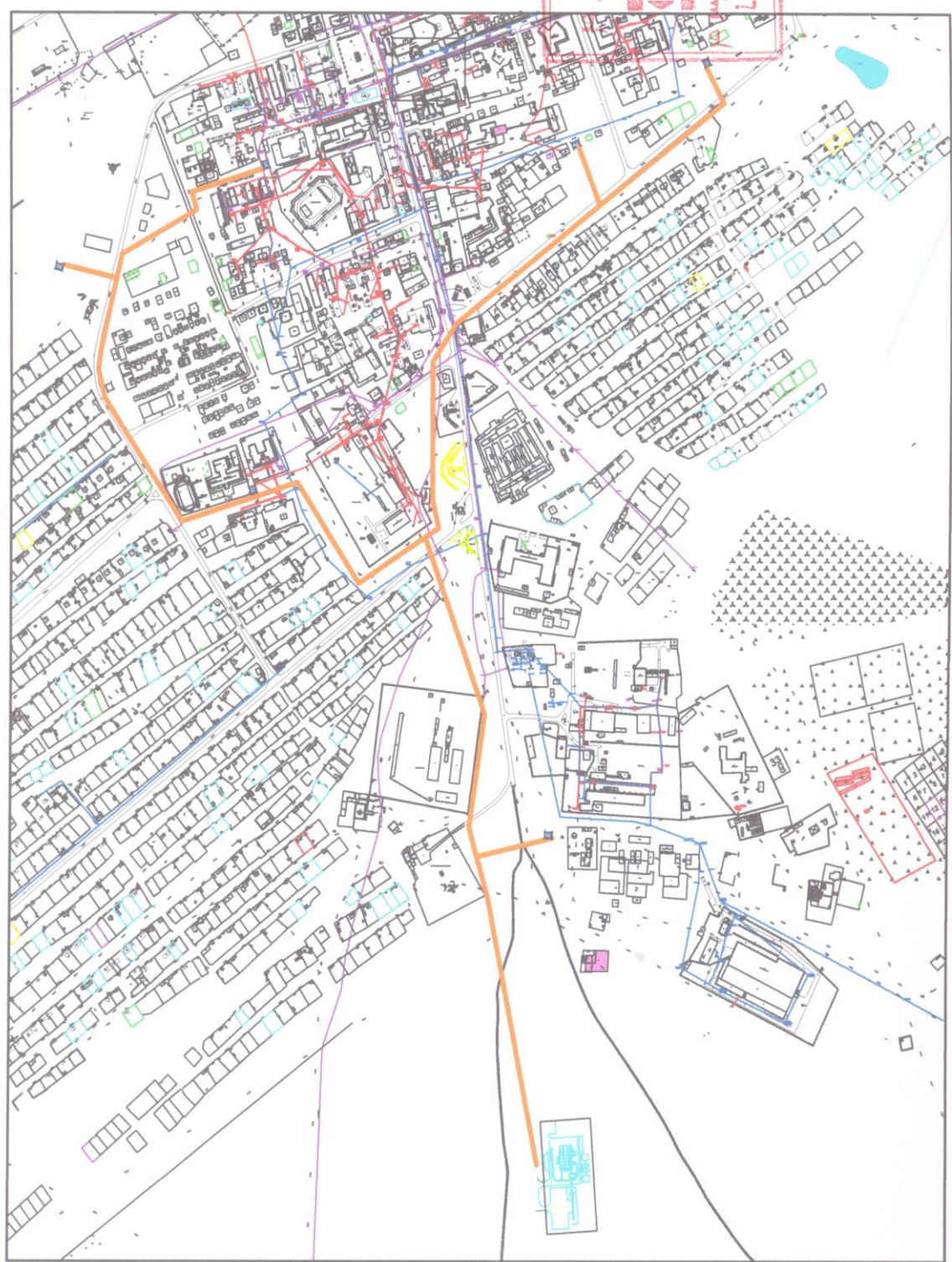

Талбайн хэмжээ: 3 га
Зураг үйлдсэн: *М.Ариунсэлэнгэ* М.Ариунсэлэнгэ
(Говь-Алтай аймгийн ГХБХБ газрын мэргэжилтэн)
(Тамга)
Хянасан: *А.Мөнхтөр* А.Мөнхтөр
(Говь-Алтай аймгийн ГХБХБ газрын дарга)

Дулааны шугамны трасс
Зургийн масштаб 1:10 000 (1 сантиметрт 100 метр багтана)

Аймгийн Засаг даргын
2013 оны 10 дугаар сарын 10 -ны өдрийн
А/329 дугаар захирамжийн 3-р хавсралт

Зураг 3 Аймгийн Засаг даргын газар эзэмшүүлэх захирамж, кадастрын зураг

1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ

БОМТ-нд дулааны станц төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, бохирдлоос сэргийлэх, ерөнхий үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах талаар авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээнүүдийг төлөвлөх, хэрэгжилтийн үр дүнг тогтоох арга хэмжээнүүдийг байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг бүрээр ангилан тусгасан. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдсэн.

Говь-Алтай аймгийн Алтай хотод баригдах 25 Гкал/ц хүчин чадалтай дулааны станц, 4816 метр шугам хоолой, дулаан дамжуулах 6 төвийг барьж ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг БОАЖЯ-ны 2019 оны 4 дүгээр сарын 03-ний өдрийн Дулааны станцын төсөлд хийсэн 13/2046 дугаартай ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд тусгасан шаардлагуудыг үндэслэн боловсруулав. Мөн 2012 онд баталсан байгаль орчны багц хуулиуд тухайлбал, Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай, Усны тухай, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай, Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай, Ургамал хамгааллын тухай, Амьтны тухай, Агаарын тухай, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай болон 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай зэрэг хуулиуд, түүнтэй холбогдон бусад хуулиудад орсон өөрчлөлтүүд ялангуяа аж ахуйн нэгж, байгууллагын байгаль хамгаалах талаар хүлээх үүргийг тусгасан болно.

2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

2018 онд батлагдсан 10 аймгийн төвийн дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн техник эдийн засгийн үндэслэл, байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ, ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд тулгуурлан байгаль орчны бүрдэл хэсгүүд бүрт тодорхойлсон сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацаа, үндэслэл, баримтлан ажиллах дүрэм, стандартууд, зардлын хамт оруулав. Энэхүү төлөвлөгөөг 2024 онд хэрэгжүүлэх ба хэрэгжилтийн үр дүн нь тухайн жилийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлангаар баталгаажин хянагдана.

Төслийн хувьд барилга угсралтын ажил нийтдээ 25,6 сарын турш үргэлжлэн, ашиглалтад хүлээлгэн өгөхөөр төлөвлөсөн тул нөхөн сэргээлт, орчны тохижилттой холбоотой ажлуудыг 2024-2025 онд дулааны станцын барилгын ажил дууссаны дараа байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасны дагуу гүйцэтгэнэ.

Тус төслийн 2024 онд хэрэгжүүлэх БОМТ-ний нийт зардал 2.753,000 төгрөг бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд уг зардал өсөж болно. Тухайн жилийн БОМТ-г барилгажилтын үе шатанд барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэгч байгууллага хэрэгжүүлнэ.

Хүснэгт 2.1: Алтай хотод 25 Гкал/ц хүчин чадалтай дулааны станц, шугам хоолой барьж ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зардал /төг/
1	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө	1.253.000
2	Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын зардал	-
3	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	1.100.000
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	400.000
7	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	-
8	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд ертөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	-
Нийт дүн		2.753.000

Хүснэгт 2.2: Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хугацаа	Тайлбар үндэслэл
НЭГ. ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХЭВЛИЙД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР					
Газрын гадарга бохирдох	Дулааны станцын талбайн ойролцоо хог хаягдал түр хадгалах цэг байгуулан, хадгалах, төвлөрсөн хогийн цэгрүү тээвэрлэх шаардлагатай.	Төслийн талбай	-	Төслийн барилгажилтын явцад	Хог хаягдлын менежментийн хэсэгт тусгасан
	Барилгын ажилд ашиглаж байгаа тээврийн хэрэгслүүдийг тогтсон нэг зогсоолд байрлуулах, тээврийн хэрэгслийн үзлэг оношлогоог тогтмол хийж байх, тос масло асгарсан тохиолдолд хамгаалах, саармагжуулах арга хэмжээ авах	Төслийн талбай	-	Төслийн барилгажилтын явцад	Хөрсний хэсэгт тусгасан
ХОЁР. АГААРЫН ЧАНАРТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР					
Дулааны станцыг барих, түүхий эдийг зөөвөрлөх үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсэж, агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх	Дулааны станцын барилгын ажлын үед үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор замуудад тухай бүр усалгаа хийж байх	Дулааны станцын талбай, нүүрс тээвэрлэх зам	Үйл ажиллагааны зардалд	Хурайшиж тоосжилт үүсэх бүрт	Нэгж талбайг услах зардлыг тооцсон бодит үр дүнгээс үнийг тогтоох, мөн цаг уурын нөхцөл байдалтай уялдуулан арга хэмжээ авах тул шууд тооцох боломжгүй
ГУРАВ. ГАДАРГЫН УСАНД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР					
Барилгын ажлын үед ашиглагдах техник тоног төхөөрөмжөөс алдагдсан шатах, тослох материал угаагдаж, хур борооны үерийн усаар, зөөгдөн хөрсөн бүрхэвч бохирдох, улмаар гадаргын болон газрын доорх усны чанар, найрлагад нөлөөлж болзошгүй.	Барилгын талбайд ШТМ ашиглахгүй байх, техникийн засвар үйлчилгээ хийхгүй байх, ШТМ асгарсан тохиолдолд яаралтай саармагжуулж арилгах.	Дулааны станцыг барьж ашиглах	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан	-	-

ДӨРӨВ. ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР					
Дулааны станц, дулаан дамжуулах шугам болон дулаан дамжуулах төвүүдийг барих явцад нийт 2.77 га талбайгаас нийт 0.2 тн ялзмагийн нөөц бүхий 2770 м³ үржил шимт хөрс хуулагдаж, эвдэрнэ.	Барилгын ажил эхлэхийн өмнө эвдэгдэх талбайн шимт хөрсийг 0.2 метр зузаантайгаар хуулан авч дулааны станцын эзэмшил газарт шимт хөрсний овоолгын талбайд хадгалан, нөхөн сэргээлтийн ажилд эргүүлэн ашиглана.	Дулааны станц, дулаан дамжуулах төвүүд болон дулааны шугам хоолойг барих явцад эвдрэх 2.77 га талбай, түүний орчим	Үйл ажиллагааны зардал	ОХШ ний хэсэгт заасан ажил хийгдсэний дараа	-
Тээврийн хэрэгслүүд болон ШТМ асгарсан тохиолдолд орчны хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулж болзошгүй	Тээврийн хэрэгслүүдийг зөвхөн засварын газарт урсгал засварыг хийлгэнэ.	Барилгын болон ашиглалтын үед ашиглаж байгаа бүх тээврийн хэрэгслүүд	Үйл ажиллагааны зардал		-
Барилгын материал, тоног төхөөрөмжүүдийг тээвэрлэх, барилгын ажлын явцад олон салаа зам үүсэж, хөрсөн бүрхэвч эвдэрч болзошгүй	Барилгын материал, тоног төхөөрөмжүүдийг зөөвөрлөх тээврийн хэрэгслүүд авто замын нэгдсэн сүлжээгээр зорчино. Шинээр түр замууд үүссэн тохиолдолд хааж байгалийн аясаар нөхөн сэргээх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	Шинээр үүссэн түр авто замууд	Үйл ажиллагааны зардал	-	Хөрс хамгаалах цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, 7.2.3. барилга байгууламж барьж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь барилгын ажлын явцад болон дууссаны дараа эвдэрсэн газрын хөрсийг нөхөн сэргээх;
ТАВ. АМЬТНЫ АЙМАГТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР					
Барилгажилтын үед ухсан нүх, шуудуу зэрэгт амьтад унаж эрсдэж болзошгүй (ялангуяа шөнийн идэвхитэй амьтад)	Барилгажилтын үед ухсан нүх, шуудуу зэргийг тухай бүрд нь хааж, аюулгүй болгох.	Төслийн талбай болон ойролцоох эргэн тойронд	Үйл ажиллагааны зардал	-	ГовьАлтай аймгийн төв Алтай хотод дулааны станц, дулаан дамжуулах нэгдүгээр хэлхээний шугам хоолой барьж ашиглах төслийн БОННУ, 2024-2025 онд хэрэгжүүлэх БОМТ.

ЗУРГАА. НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСАГТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР					
Дулааны эрчим хүчний салбарт ажиллах мэргэжлийн боловсон хүчин дутмаг байх	Боловсон хүчнийг одооноос практикт суурилсан сургалтад хамруулах, бэлтгэх	Дулааны эрчим хүчний салбарт ажиллах боловсон хүчин	-	-	МУ-ын 2011 оны 6 сарын 17-нд батлагдсан "Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай" хууль
ДОЛОО. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ					
Ахуйн хатуу хог хаягдлаар бохирдох	Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, шаардлага хангасан хогийн цэг байгуулан түр хадгалах. Орон нутгийн тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгжтэй хог хаягдал тээвэрлэх, зайлуулах гэрээ байгуулж ажиллах.	Дулааны станцын барилгын ажлын үед болон ашиглалтын үе шатанд	1,253,000	Тогтмол	-
НИЙТ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДАЛ			1,253,000		

3. Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө

Дулааны станц, нүүрс хадгалах байгууламж, харуулын байр зэргийг байгуулахад 0.39 га, дулаан дамжуулах 6 төвийг барихад 0.0178 га, дулаан дамжуулах 4,816 метр (4 м өргөн) шугам хоолойг суурилуулахад 1.93 га буюу нийт 2.33 га талбайд дулааны станцын барилга байгууламж, шугам хоолой баригдана.

Хүснэгт 3.1: Дулааны станцын барилга байгууламжийн талбай

Барилгын нэр	Бүтэц	Хэмжээ (м)	Талбайн хэмжээ (м ²)	Талбайн хэмжээ (га)
Дулааны станцын байгууламж	Төмөр	65 x 30	1950	0.195
Нүүрс хадгалах байгууламж	Төмөр бетон	60 x 32	1920	0.192
Харуулын байгууламж 1	Бетонон	4.5 x 4	18	0.0018
Харуулын байгууламж 2	Бетонон	3.5 x 2.5	8.75	0.00088
Дулаан дамжуулах шугам хоолой	төмөр	4816 x 4	19264	1.9264
Түгээх төв (6 ш)	Контейнер	2.44 x 12.19	178.46	0.0178
Хөрс хуулалт хийх талбай, га				2.33

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.3¹-т заасны дагуу барилгын ажлын явцад болон дууссаны дараа нөлөөлөлд өртсөн газрыг тэгшилж, дулааны станцын барилга хоорондын талбайг тохижуулан, ургамал ургах нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна явган хүний зам болон автозамыг хатуу хучилттай болгох шаардлагатай. Нөхөн сэргээлт орчны тохижуулалтаар гүйцэтгэх ажил, баримтлах стандарт, хэрэгжүүлэх хугацаа, холбогдох зардал зэргийг төлөвлөн хүснэгт 3.2-т үзүүлэв.

Хүснэгт 3.2: Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө

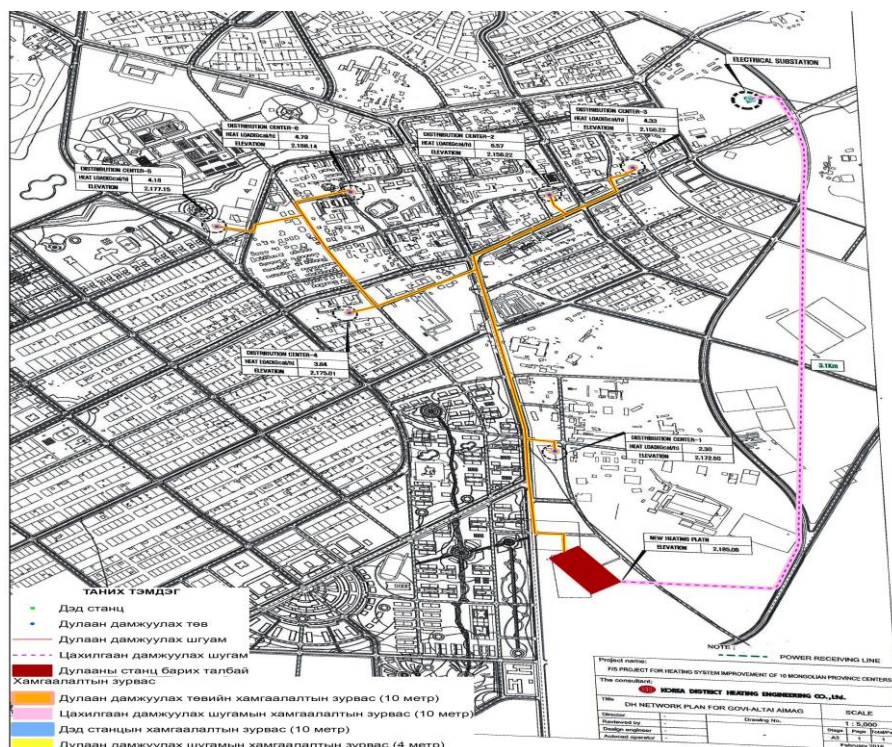
Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний хамрах хүрээ	Нэгжийн зардал, төг.	Нийт зардал, төг.	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт аргачлал
Дулааны станцын барилгажилтын үйл ажиллагааны үед нөлөөлөлд өртсөн газрын хөрсийг бэхжүүлж, үржил шимийг нь сайжруулж, хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах	Шимт хөрсөөр хучих талбайн хөрсийг түрж, тэгшлэх	Шимт хөрсөөр хучих талбай	-	Үйл ажллагааны зардалд	2024-2025 онд барилгажилтын хугацаанд (барилгажилт 3 жилийн хугацаанд үргэлжилнэ)	MNS 5914:2008 Байгаль орчин: Газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томъёо, тодорхойлолт. MNS 5916:2008 Байгаль орчин: Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсийг хуулах, хадгалах.
	Хучсан шимт хөрсийг тараан, тэгшилж, байгалийн нөхөн ургалтыг дэмжих	Шимт хөрсөөр хучигдсан талбай	-	Үйл ажиллагааны зардалд		
Монгол улсын ерөнхийлөгчийн санаачилсан ТЭРБУМ МОД үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд	Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд станцын барилгын бүсэд ногоон байгууламж мод бут тарих	Станцын барилгын ажил дууссаны дараа орчны ногоон байгууламж мод бут тарина.	-	Үйл ажиллагааны зардалд		
Нийт зардал, төг.			-			

¹Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.3. барилга байгууламж барьж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь барилгын ажлын явцад болон дууссаны дараа эвдэрсэн газрын хөрсийг нөхөн сэргээх;

4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө

10 аймгийн дулаан хангамжийг сайжруулах төсөл нь Говь-Алтай аймгийн Алтай хотод шинээр дулааны станц, дулаан дамжуулах станцууд, дулаан болон цахилгааны шугам сүлжээг байгуулна. Эдгээр барихаар төлөвлөж буй барилга байгууламжуудын ойр орчимд оршин сууж буй айл өрхүүд, үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд нөлөөллийн бүсэд хамаарагдана.

Зураг 4: Алтай хотод төлөвлөгдсөн шугам хоолойн төлөвлөлтийн зураг

Судалгааны хүрээнд тус аймагт дулааны станцын төсөлтэй холбоотой нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох айл өрх, хувь хүн, аж ахуйн нэгж байхгүй болно. Гэвч төслийн хэрэгжилтийн явцад үүссэн санал гомдлыг холбогдох журмын дагуу шийдвэрлэх шаардлагатай.

Төслийн хэрэгжилттэй холбоотойгоор хувь хүн, аж ахуйн нэгжийн эзэмшил газраар дайран өнгөрөх тохиолдолд, шугам сүлжээг байгуулах явцад Монгол улсын Засгийн газрын 1996 оны 120-р тогтоолоор баталсан “Эрчим хүчний шугам сүлжээг хамгаалах дүрэм”-г баримтлах бөгөөд холбогдох нөхөн олговрыг Эдийн засгийн Хөгжлийн Хамтын ажиллагааны Сангийн Аюулгүй ажиллагааны бодлогыг баримтлан зохицуулна.

5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Монгол улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль болон ЮНЕСКО-гоос баталсан олон улсын эрх зүйн актуудад соёлын төрөл зүйл, соёлын өвийг хамгаалахтай холбоотой дараах асуудлуудыг тусгасан байдаг. Үүнд:

- 1972 онд баталсан “Дэлхийн соёлын болон байгалийн өвийг хамгаалах” тухай конвенц;
- 2001 онд баталсан “Соёлын төрөл зүйлийн тухай” тунхаглалд соёлын өв, түүний төрөл зүйл нь бүх хүн төрөлхтний өв хөрөнгө бөгөөд өнөө үе болон хойч үеийн ашиг сонирхлын үүдснээс тэдгээрийг хүлээн зөвшөөрч, хадгалж хамгаалах тухай заасан байна.

- Монгол улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр бүлгийн 7.1-д “Монголын ард түмний түүх, соёлын дурсгалт зүйл, шинжлэх ухаан, оюуны өв төрийн хамгаалалтад байна” гэж заасан.
- Монгол улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 27.8-д хот суурин, барилга байгууламж барих, шинээр зам тавих, усан цахилгаан станц байгуулах, газар тариалан эрхлэх, ашигт малтмалын хайгуул хийх, ашиглах зэрэг аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулахад зориулан газар олгохоос өмнө палеонтологи, археологи, угсаатны мэргэжлийн эрдэм шинжилгээний байгууллагаар урьдчилан хайгуул, судалгаа хийлгэж, дүгнэлт гаргуулна. 27.9-д урьдчилан хайгуул судалгаа хийлгэх, илэрсэн түүх, соёлын дурсгалыг авран хамгаалах ажилд шаардагдах зардлыг захиалагч хариуцна. 27.10-т урьдчилан хайгуул, судалгаа хийлгэж, дүгнэлт гаргуулаагүй нь газар эзэмшүүлэх шийдвэрийг хүчингүй болгох үндэслэл болно гэж заажээ.
- Палеонтологи, археологийн хайгуул, малтлага, судалгаа нь эрдэм шинжилгээний болон авран хамгаалах үндсэн чиглэлтэй байх бөгөөд соёлын биет өвийн судалгаа, шинжилгээг мэргэжлийн эрдэм шинжилгээний байгууллага хийнэ.

Дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн хүрээнд төсөл хэрэгжих талбай нь улсын болон орон нутгийн бүртгэлтэй түүх соёлын дурсгалт газруудтай давхцалгүй. Тиймээс тус төслийн хэрэгжилтээс хотын түүх соёлын дурсгалт зүйлс, газруудад шууд нөлөөлөх сөрөг нөлөөлөл байхгүй. Харин барилгын ажлын явцад өмнө нь судалж тогтоож чадаагүй түүх, соёлын дурсгал илэрсэн тохиолдолд ажлыг зогсоож, холбогдох хууль журмын дагуу арга хэмжээ авах шаардлагатай.

6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Төслийн бүхий л үе шатанд тохиолдож болзошгүй осол, аюул, эрсдэлүүдийг урьдчилан тодорхойлж, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, шаардагдах зардал, баримтлах стандартыг тусгав.

Осол, аюулыг эх үүсвэрээр нь дараах байдлаар ангилав. Үүнд:

- Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх осол;
- Мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл, халдварт өвчин тархалтаас шалтгаалсан осол;
- Байгалийн гамшиг тохиолдох;
- Гал түймэр гарах;
- Хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт үүсэх;
- Тээврийн хэрэгслийн осол гарах.

6.1 Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг

Монгол улсын хэмжээнд мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжуудыг биелүүлэх нь хүний эрүүл мэнд байгаль орчин, төслийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй эрсдэлийг бууруулах, эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх ач холбогдолтой. Осол эрсдэлийн менежменттэй холбоотой дараах хууль журмуудыг үйл ажиллагаанд мөрдөж ажиллана.

- Галын аюулгүй байдлын тухай хууль;
- Гамшгаас хамгаалах тухай хууль;
- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль;
- MNS 5566:2005 Гал түймрээс хамгаалах. ААН, байгууллага, барилга, байгууламжид гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн зайлшгүй байх шаардлага, норм;
- MNS 5105:2001 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүсийн хэмжээ, ерөнхий шаардлага;

Дулааны станцыг барьж, ашиглах төслийн 2024 онд хэрэгжүүлэх “Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө”-г дараах хүснэгтэд нэгтгэн тусгав.

Хүснэгт 6.1: Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгжийн өртөг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Баримтлах стандарт, аргачлал
Гал түймэр	Дулааны станцын талбайд гал түймрээс сэргийлэх боломжтой бүх арга хэмжээг авах Дараах эрсдэл бууруулах арга хэмжээг авах: -Нийт ажилчдыг гал унтраах сургалтад хамруулах, -гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгсэл, галын аюулын анхааруулах самбар тэмдэг байрлуулах.	Төслийн бүх байгууламжуудад	Гал унтраагуур 10 кг Гал унтраагуур 2-5 кг	2 10	800.000 300.000	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, 3 дугаар бүлэг Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 5 дугаар бүлэг
Хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт	Төслийн талбайд аюулгүй ажиллагааны бүх дүрэм журам болон аюултай бодистой холбоотой бусад бүх журмыг дагаж мөрдөх	Зуухны хэсэг	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм, Тэсэрч, дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль
Ажиллагсдын эрүүл мэндийг хамгаалах	Ажиллагсдын эрүүл мэндийг хамгаалах урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах, орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагатай хамтарч ажиллах	Төслийн бүх байгууламжуудад	-	-	Үйл ажиллагааны зардал, цалингийн зардалд тусгагдсан	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 3, 4 дүгээр бүлэг
Автомашин осол	Замын хөдөлгөөний аюулгүйн дүрмийг мөрдөөгүй тохиолдолд авах арга хэмжээний тухай бодлогыг боловсруулж, мөрдөж ажиллах, нэг буюу түүнээс олон автомашин хамарсан осол гарсан тохиолдолд компанийн даатгалын журмыг мөрдөнө. Ослын улмаас хүн бэртэж гэмтэх буюу нас барсан тохиолдолд ҮОХХ судлан бүртгэх журмын дагуу ажиллана. Гал түймэр гарвал галын журмыг мөрдөнө.	Төслийн түүхий эд тээвэрлэлтийн нэгжүүдэд	-	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль,Замын хөдөлгөөний дүрэм Замын аюулгүй байдлын тухай хууль

7. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон 2012 онд шинэчлэн батлагдсан байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд (Төрийн мэдээлэл, 2012 оны 22 дугаар) зааснаар дулааны станцын төслийг хэрэгжүүлэх явцад тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчинд үзүүлж буй нөлөөллүүдийг хянах, өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох зорилгоор хэмжилт, дээжлэлт хийнэ.

ОХШХ-т байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрээр хянах үзүүлэлтүүд, цэгийн байршил, хяналт хийх хугацаа, давтамж, зардал, баримтлах стандарт, аргачлалыг тусгасан.

Хяналт шинжилгээний ажлаар гарсан дүнгүүдийг нэгтгэн боловсруулах, дүн шинжилгээ хийж, байгаль орчинд учруулж болзошгүй өөрчлөлтүүдийг эрт тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааны үр дүнг илтгэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага, нутгийн оршин суугчдад байгаль орчин, амьдрах орчны өөрчлөлтийн талаар бодит мэдээлэл өгөхийн зэрэгцээгээр байгууллагын шийдвэр гаргахад ашиглах чухал баримт болдог.

БОМТ болон ОХШХ-ийн хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн захиргаа, харьяа баг, сумын иргэдэд танилцуулах тэдний саналыг нэгтгэн тусгах ажлыг зохион байгуулах, оролцогч болон сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах ажлыг гүйцэтгэнэ.

Дулааны станц төслийн 2024 онд хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээ, ОХШХ-т урьдчилсан байдлаар 400,000 төгрөг зарцуулна.

Хүснэгт 7.1: Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжигдэхүүний нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээний ажлын хэмжээ	Нийт зардал, төгрөг	Тайлбар	Баримтлах стандарт ба арга, аргачлал
Төслийн барилгажих талбайд агаарын чанарын шинжилгээ хийлгэх	мг/Нм ³	Барилгажих талбайд	Жилд нэг удаа	1 удаа	150.000	Станц ашиглалтад орсон үед өөрөө хяналтын багажтай болох	ДЭМБ-ын агаарын чанарын зөвлөмж, 2005
Хөрсний агро химийн үндсэн үзүүлэлтүүд (ялзмаг, хөдөлгөөнт фосфор, хөдөлгөөнт кали, урвалын орчин, цахилгаан дамжуулах чанар, карбонат)	Ялзмаг – хувь, хөдөлгөөнт фосфор – мг/100г, хөдөлгөөнт кали – мг/100г, карбонатын агууламж - хувь	Хөрс хуулах талбай болон шимт хөрсний овоолго	Жилд нэг удаа	1 цэг	150.000	Нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө үржил шимт хөрсний овоолгоос 0-20 см гүнээс дээжийг авна. 2024 он	Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд MNS 298:1990
Унд ахуйн хэрэгцээний усанд шинжилгээ хийлгэх		Төслийн талбайд	Жилд нэг удаа	1 удаа	100.000	-	-
ОХШХ-ийн нийт зардал					400.000		

8. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

10 аймгийн дулааны станц барих төсөл нь нийт 9 аймагт зэрэг хэрэгжиж байна. Байгаль орчин менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд Эрүүл мэнд, Байгаль орчин аюулгүй байдлыг хариуцсан менежерийн удирдлага доор нийт 9 аймагт гэрээт гүйцэтгэгч 5 компани, туслан гүйцэтгэгч 16 компани ажиллаж байна.

Ерөнхий гүйцэтгэгч “Бьюксан Инженеринг” компанийн зүгээс Эрүүл мэнд, Байгаль орчин, аюулгүй байдлын чиглэлээр холбогдох төрийн байгуулагатай хамтарч ажиллах тал дээр байнгын харилцаа холбоотой ажиллаж байна.

Төслийн хэмжээнд ажиллаж байгаа нийт ажиллагсдын эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх талаар тухайн орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудтай хамтарч ажиллахаар төлөвлөж байна.

Нийт ажиллагсад болон төслийн талбайд Байгаль орчныг хамгаалах хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах, мэдээлэх сургалт явуулж ажиллана.

Хүснэгт 8.1 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Авах арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Урьдчилсан зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэгч	Гарах үр дүн
1	Мэргэжлийн байгуулагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар давтан сургалт, сурталчилгааг хийх	Жил бүр	Дотоод төлөвлөлтөөр	Ерөнхий гүйцэтгэгч Гэрээт компаниуд	Ажилчдын байгаль орчны боловсролыг дээшлүүлж, хувь хүнээс үүдэлтэй бохирдлыг бууруулах
2	Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сургалт зохион байгуулж ажиллах	Жил бүр	Дотоод төлөвлөлтөөр		
3	Тухайн орон нутгийн Онцгой байдлын газартай хамтарч ажиллах. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх дадлага сургалт зохион байгуулж ажиллах	Жил бүр	Дотоод төлөвлөлтөөр		
4	Төслийн хэмжээнд ажиллаж байгаа нийт ажиллагсдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах, эрүүл мэндийн тандалт судалгаа хийх	Жил бүр	Дотоод төлөвлөлтөөр	Эрүүл мэндийн байгууллага	Ажилчдыг үйлдвэрийн болон бусад гаралтай өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх
5	Ажиллагсдын унд ахуйд хэрэгцээнд ашиглаж байгаа усыг итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлэх	Жил бүр	Дотоод төлөвлөлтөөр	Гэрээт компаниуд	
	Дүн		-		

9. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь

Эрчим хүчний яамны захиалгаар хэрэгжиж байгаа Алтай хотын дулааны станц, шугам хоолой, дамжуулах төвийг барьж, ашиглах төслийн 2024 оны БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага (БОАЖЯ)-д хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллагад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ. Мөн төсөл хэрэгжиж буй сум, багийн иргэдийн хуралд БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар танилцуулгыг жилд нэгээс доошгүй удаа хийнэ.

Энэхүү төлөвлөгөөг “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь”-ийн дагуу оролцогч талуудад тайлагнана.

Хүснэгт 9.1: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцах эзэн	Зохион байгуулах газар
БОАЖЯ-ны ХБОБНГ-г	“Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, Тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, Тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжилтийг нутгийн оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	Төсөл хэрэгжүүлэгчээс тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг хүлээж авсан харьяа аймгийн БОГ, түүний биелэлтийг шалгаж, дүгнэлт гаргах ажлын хэсгийг харьяа аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулж, ажиллуулан дүгнэлтийг тухайн оны 11 дүгээр сарын 30-ны дотор БОАЖЯ-нд гаргуулна.	Үйл ажиллагааны зардал (Тухайн жилийн тайлан боловсруулах, хэвлэх ажлын зардал)	Төсөл хэрэгжүүлэгч	БОАЖЯ-ны ХБОБНГ Харьяа аймгийн БОГ
Харьяа сумын ЗДТГ, БО-ны албанд Иргэдийн төлөөлөл	Орон нутгийн иргэдийн төлөөлөлийг дулааны станцын талбайд хүлээн авч, Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг танилцуулах,	БОМТ-ний хэрэгжилтийн явцыг БО-ны бүрдэл хэсгүүдээр гарган танилцуулах	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал (Тухайн жилийн тайлангийн танилцуулга, тараах материал хэвлэх, танилцуулга хийх зардал)	Барилгын ажлын үед барилгын ажлын ерөнхий гүйцэтгэгч компани; ашиглалтын үед үйл ажиллагааг хариуцах байгууллага	Дулааны станцын талбайд

10 аймагт нэгэн зэрэг хэрэгжиж буй төсөл учраас хуулийн хугацаанд тайлагнахад хүндрэлтэй байж болох юм.